

Ὁ ἀείμνηστος Ὁμολογητῆς
Μητροπολίτης Φιλάρετος,
Πρωθιεράρχης τῆς Ἐκκλησίας
τῶν Ρώσων τῆς Διασπορᾶς
(†1985)

Κείμενον Β'

Ἄνοικτὴ Ἐπιστολὴ πρὸς τὴν Αὐτοῦ Σεβασμιότητα, τὸν Ἀρχιεπίσκοπον τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχιεπισκοπῆς B. καὶ N. Ἀμερικῆς κ. Ἰάκωβον *

Σεβασμιώτατε·

Πολλαὶ πράξεις τῆς Ἐκκλησίας μας βασίζονται ἐπὶ προηγουμένων τοιούτων, καὶ δὴ ὅσον ὑψηλότεραν θέσιν κατέχει ὁ δημιουργῶν τὸ προηγούμενον, τόσον καὶ μεγαλυτέρας σημασίας τοῦτο τυγχάνει. Οὕτως ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον συμπεριφέρονται οἱ Ὁρθόδοξοι ἐπίσκοποι εἰς τὰς ἐπαφὰς των μὲ τοὺς ἀντιπροσώπους ἑτεροδόξων ὁμολογιῶν ἢ θρησκευμάτων τυγχάνει ἰδιαιτέρας σημασίας καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ παραμείνωμεν ἀδιάφοροι εἰς τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς οὗτοι ἐκκλίνουσι τῆς ἀπ' αἰῶνων παραδοθείσης τάξεως. Διότι ἡ σιγὴ μας πιθανὸν νὰ ἑρμηνευθῆ ὡς συναίνεσις, καταλήγουσα εἰς σύγχυσις τοῦ ἡμετέρου ποιμνίου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἑτεροδόξων, οἵτινες ὑποθέτουσι ὅτι αἱ πράξεις μας, ἰδίως τῆς δημοσίας λατρείας, ἐπιτελοῦνται ὑφ' ὄλων ἡμῶν ἐν συμφωνίᾳ πρὸς τὴν διδασκαλίαν καὶ τοὺς Κανόνας μας. Τοιοῦτοτρόπως, μία ἄτοπος πράξις ἐνὸς ἐπισκόπου δύναται νὰ ἐκκληθῆ ὡς ἐπιτρεπτέα ὑφ' ὅλης τῆς Ἐκκλησίας, καὶ οἱ «ἐκτὸς» Αὐτῆς πιθανὸν νὰ σχηματίσουν πεπλανημένην γνώμην περὶ τῆς

Ὁρθοδόξου διδασκαλίας. Εἰς καιροὺς ὡς οἱ ἰδικοί μας, ὅπου τσαῦτα ἀμοιβαῖα ἐνδιαφέροντα ἐκδηλώνονται ὑπὸ τῶν διαφόρων Ὁμολογιῶν, πιθανὸν νὰ εὐρεθῶμεν προσφέροντες εἰς αὐτοὺς λίθον ἀντὶ ἄρτου.

Ὁθεν, αἱ τελευταῖαι ἐνέργειαι τῆς Ὑμετέρας Σεβασμιότητος, περιβεβλημένης καθὼς εἶναι μὲ τὴν ἐπιπρόσθετον αὐθεντίαν τῆς Α.Π. τοῦ Πατριάρχου Ἀθιναγόρου, ἔχουν προξενήσει ἀνψυχίαν ὄχι μόνον εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς τὸ ἡμέτερον ποίμνιον, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλους πολλούς.

1. Ἀναφερόμεθα εἰς τὴν πρόσφατον συμμετοχὴν ὑμῶν εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Πατρικίου κατὰ τὴν «Ἑβδομάδα τῆς Προσευχῆς τῆς Χριστιανικῆς Ἐνότητος» καὶ εἰς τὴν «Οἰκουμενικὴν Δοξολογίαν» εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Καθεδρικὸν Ναὸν τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Τὸ γεγονός, ὅτι αἱ τελεταὶ αὐταὶ ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ τοῦ Τύπου ὡς νεοσύστατοι, μὴ ἔχουσαι παρόμοιον προηγούμενον, εἶναι ἐνδεικτικὸν τῆς ἐντάξεώς των εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας ὡς τι τὸ κατ' ἐξαιρέσειν καὶ ἄσχετον πρὸς τὴν φύσιν Της. Ποῖος Κανὼν ἢ ποία παράδοσις σᾶς ἔδωσε τὸ δικαίωμα τῆς συστάσεως τοιούτων καινοτομιῶν;

Φυσικὸν γνῶρισμα τῆς Ὁρθοδοξίας εἶναι ἡ ἐμμονή Της εἰς τὴν παράδοσιν καὶ τὸ παράδειγμα τῶν Ἁγίων Πατέρων. Δὲν εἶναι ἄνευ σημασίας τὰ κριτήρια, τὰ ὁποῖα ὁ ἅγιος Βικέντιος Λερίνης δίδει εἰς τὸ *Commonitorium* του, ὅτι δηλαδὴ τοῦτο εἶναι ἀληθὲς Ὁρθόδοξον τὸ «ὑπὸ πάντων, παντοῦ, καὶ πάντοτε» ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας παραδεχθέν. Καινοτομία, ἥτις δὲν συμφωνεῖ μὲ τὸν κανόνα αὐτόν, ἐμπεριέχει τὴν σφραγίδα τῆς κακοδοξίας καὶ αἰρέσεως.

Ἡ Ὑμετέρα Σεβασμιότης θὰ ἔχη ἀναμφιβόλως ὑπ' ὄψιν αὐτῆς τὸν ΜΕ' Ἀποστολικὸν Κανόνα, ὁ ὁποῖος ἔχει ὡς ἐξῆς: «Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος αἰρετικοῖς συνευξάμενοι μόνον, ἀφορίζεσθωσαν· εἰ δὲ καὶ ἐπέτρεψαν αὐτοῖς ὡς κληρικοῖς ἐνεργῆσαι τι, καθαιρείσθωσαν». Ὁ πασίγνωστος κανονολόγος Νικόδημος, Ἐπίσκοπος Δαλματίας, ἐρμηνεύων τὸν Κανόνα αὐτόν, παρατηρεῖ ὅτι ἡ συμμετοχὴ Ὁρθοδόξων μὲ ἑτεροδόξους εἰς τοιοῦτου εἶδους προσευχὰς «σημαίνει ὅτι ὄχι μόνον δὲν πράττομεν οὐδὲν διὰ τὴν ἐπιστροφὴν αὐτῶν εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ διακυμαινόμεθα».

Εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν ἡ Ὑμετέρα Σεβασμιότης, ὄχι μόνον παρέβη μίαν ἀρχαίαν παράδοσιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, βασιζομένην ἐπὶ τῶν Κανόνων (Ἀποστ. Ι' καὶ ΜΕ'. Λαοδ. Ζ', ΛΒ' καὶ ΛΓ'), ἀλλ' ἐπίσης καὶ μὲ πράξεις καὶ μὲ δηλώσεις σας, συμ-

μορφουμένας πρὸς τὰς τοῦ Πατριάρχου Ἀθναγόρου, διεκνηρῦζατε διδασκαλίαν ἄγνωστον πρὸς τὴν τῶν Ἀγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας.

2. Εἰς τὸ κήρυγμά σας ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου Πατρικίου εἶπατε, ὅτι ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἐνότης δέον ὅπως ἐννοηθῆ ὡς κληῖσις, ἵνα «διὰ παρομοίων οἰκουμενικῶν πράξεων καὶ ἐμπειριῶν, ὡς ἡ συμπροσευχὴ καὶ ἡ συνεργασία, καταλήξωμεν εἰς πλήρη γνῶσιν τῆς ἀληθείας, ἣτις ἀπελευθεροῖ τοὺς πιστοὺς ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν ψευδῶν καὶ ἀσεβῶν ἀντιλήψεων». Σύνολος ὁ τόνος τοῦ κηρύγματός σας δὲν ἦτο ἡ διακήρυξις τῆς ἀληθείας τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ ἡ ἀναζήτησις κάτι νέου, ἀκόμη ἐνὸς νέου ὀρισμοῦ «τῆς μετὰ τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ σχέσεως ἡμῶν». Πλὴν ὅμως, ἅπαντες οἱ Ἅγιοι Πατέρες ἐξελάμβανον τὴν δημοσίαν κοινὴν προσευχὴν ὡς τὸ κορυφωμα τῆς ἐπιστροφῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν ἐν πλάνῃ εὐρισκομένων. Ἐξελάμβανον αὐτὴν ὡς ἀποτέλεσμα, καὶ οὐχὶ ὡς μέσον διὰ τὴν ἐπιστροφὴν των. Κοινὴ Ἐκκλησιαστικὴ προσευχὴ εἶναι ἐκδήλωσις τῆς ἤδη ὑπαρχούσης ἐνότητος ἐν τῇ πίστει καὶ ἐν τῷ πνεύματι. Δὲν δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν τοιαύτην ἐνότητα μὲ τοὺς διδάσκοντας διαφορετικῶς ἀπὸ ὅ,τι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία διδάσκει περὶ Ἁγίας Τριάδος (Filioque), περὶ τῆς Θεοτόκου (ἄσπιλον σύλληψιν παρὰ Ρωμαιοκαθολικοῖς, καὶ ἄρνησιν τιμῆς πρὸς Αὐτὴν παρὰ τοῖς Διαμαρτυρομένοις), περὶ ἱεραρχίας (παπικὸν ἀλάθητον παρὰ Ρωμαιοκαθολικοῖς, ἄρνησιν δὲ τοῦ Μυστηρίου τῆς ἱερωσύνης παρὰ Διαμαρτυρομένοις) κ.λπ. Ἐξαιρετικῆς δὲ σημασίας τυγχάνει τὸ γεγονός, ὅτι οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ καὶ οἱ Διαμαρτυρόμενοι διαφέρουν καθ' ὅλοκληρίαν ἀπὸ ἡμᾶς εἰς τὴν περὶ Ἐκκλησίας διδασκαλίαν των.

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησιολογία βασίζεται πάντοτε ἐπὶ τῆς ἀντιλήψεως, ὅτι μόνον Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία ὑπάρχει, καὶ ὅτι οἱ σχισματικοί, οἱ αἵρετικοὶ καὶ οἱ τῶν ἄλλων θρησκευμάτων εὐρίσκονται ἐκτὸς Αὐτῆς. Ὅθεν ἡμεῖς οὐδόλως δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν τὸν ἰσχυρισμὸν τῆς Α.Π. τοῦ Πατριάρχου Ἀθναγόρου, τὸν ἐκφρασθέντα εἰς τὸ μῆνυμά του τῶν Χριστουγέννων 1968, καὶ κατὰ τὸν ὅποιον, ἔνεκα τοῦ ὅτι ἀπουσιάζει ἡ ἀγάπη μεταξὺ ἀδελφῶν, «...ἡ ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ ἰδρυθεῖσα Ἐκκλησία, ἵνα ἧ (προκειμένου νὰ εἶναι) *ἐνδοξος, μὴ ἔχουσα σπίλον ἢ ρυτίδα, ἀγία καὶ ἄμωμος* (Ἐφεσ. ε' 27), (δῆθεν) ἠλλοιώθη». Ἐὰν ἡ Ἐκκλησία μας *ἠλλοιώθη* καὶ δὲν εἶναι ἡ ἰδία ἡ ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἰδρυθεῖσα, ἡ Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολική, διὰ τὴν ὁποίαν εἶπεν ὁ Σωτὴρ ὅτι «*πύλαι ἄδου οὐ κατισχύσουσιν Αὐτῆς*» (Ματθ. ις' 18),

τότε ἡ Ἐκκλησία αὕτη δὲν ὑφίσταται πλέον καὶ ἀντ' Αὐτῆς ὑπάρχουν πολλαὶ ἐκκλησίαι, ἐκ τῶν ὁποίων οὐδεμία εἶναι ἀληθῆς καὶ Ἁγία.

3. Εἰς τὴν ὁμιλίαν του κατὰ τὴν εἰς Ρώμην ἐπίσκεψιν αὐτοῦ τὸ 1967, ἡ Α.Π. ὁ Πατριάρχης Ἀθιναγόρας δημοσίως διεκήρυξεν εἰς τὴν Βασιλικὴν τοῦ Ἁγίου Πέτρου, ὅτι ἡ Ἐκκλησία δέον ὅπως «ἐπιστρέφῃ εἰς τὸ στερεὸν θεμέλιον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἡ ἀδιαίρετος Ἐκκλησία ἐθεμελιώθη», ὡσὰν ἀπὸ τοῦ 1054 καὶ ἐντεῦθεν ἡ Ἐκκλησία νὰ ἀπώλεσε τὸ θεμέλιόν Της καὶ ὡσὰν νὰ μὴ ὑπῆρχον σχίσματα πρὸ τοῦ ἔτους αὐτοῦ! Ἐάν, καθὼς ἡ Ὑμετέρα Σεβασμιότης καὶ ἡ Αὐτοῦ Παναγιότης διακηρύττετε, ὅτι σεῖς βαίνετε πρὸς τὴν ἐπανάκτησιν τῆς «ἀδιαίρετου Ἐκκλησίας», τότε τοῦτο σημαίνει, ὅτι δι' ὑμᾶς ἡ Ἐκκλησία ἐπὶ τοῦ παρόντος εἶναι ἀνύπαρκτος. Ἐπομένως δέ, ἡμεῖς ἀναποφεύκτως συμπεραίνομεν, ὅτι Ὑμεῖς καὶ ὁ Παναγιώτατος παραδέχεσθε τὴν «Θεωρίαν τῶν Κλάδων». Κατὰ τὴν θεωρίαν αὐτὴν, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι τόσον ἔνοχος διὰ τὴν διαίρεσιν ὅσον οἱ αἵρετικοὶ καὶ σχισματικοί, οἱ ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀποχωρισθέντες, καὶ πᾶσαι αὐταὶ αἱ κεχωρισμέναι κοινότητες παραμένουν «κλάδοι» τῆς Ἐκκλησίας, ἐξ ἧς ἀπεσπάσθησαν. Ἄλλ' ἐὰν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνήκῃ κανεὶς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, χωρὶς νὰ ἀσπάζηται τὴν διδασκαλίαν Αὐτῆς, αὐτὸ σημαίνει ὅτι τὰ δόγματα ἔχουν μόνον δευτερεύουσαν σημασίαν. Ἡ ἰδέα αὕτη εὐρίσκεται καθαρῶς διατυπωμένη εἰς τὸ μῆνυμα τῶν Χριστουγέννων 1968 τοῦ Πατριάρχου Ἀθιναγόρου, ὅταν οὗτος ὁμιλῆ ἐπαινετικῶς διὰ τὴν λαϊκὴν κίνησιν, τὴν ὁδηγοῦσαν πρὸς τὴν συμμετοχὴν τοῦ κοινοῦ ποτηρίου, «...ἀγνοοῦντες τὴν διαφορὰν τῶν δογμάτων καὶ ἀδιαφοροῦντες δι' αὐτά».

Τοιαῦται λέξεις οὐδέποτε θὰ ἐλέγοντο ὑπὸ τῶν προκατόχων τοῦ Πατριάρχου Ἀθιναγόρου: Ἁγίου Πρόκλου, Γρηγορίου Θεολόγου, Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ἁγίου Φωτίου καὶ ἄλλων. Ἐπὶ πλέον, ἐὰν ἔνεκα τῆς ἀνθρωπίνης ἀμαρτωλότητος, κατὰ καιροὺς ἡ αἵρεσις, ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς ἀληθείας, διεκηρύχθη ἀπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον, ἐν τούτοις δὲν ἔχει ὑπάρξει μέχρι σήμερον παράδειγμα Πατριάρχου κηρύσσοντος τὸ ἀδιάφορον τῶν δογμάτων...

Πόσον λυπηρὸν εἶναι νὰ διαβάζῃ κανεὶς τοιαύτην ἀπόρριψιν τῆς διδασκαλίας τῶν Πατέρων εἰς τὸ Μῆνυμα τοῦ προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἦτο ἡ Μήτηρ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας!

Τιμῶσα αὐτὸν τὸν προκαθήμενον, ἡ Ὑμετέρα Σεβασμιότης διωργῶσεν τὴν χωρὶς προηγούμενον «Οἰκουμενικὴν Δοξολογίαν» εἰς

τὸν ὑμέτερον Καθεδρικὸν Ναόν, τοιουτοτρόπως συνδέουσα ἑαυτὴν μὲ τὴν ἀδιαφορίαν Του ὡς πρὸς τὴν ἀλήθειαν, παραβιάζουσα τοὺς προαναφερθέντας Κανόνας.

Ἡ ἐκεῖ συμμετοχὴ Ὑμῶν εἰς συμπροσευχὴν μετὰ Ρωμαιοκαθολικῶν καὶ Διαμαρτυρομένων ἦτο πραγματοποίησις τῆς ἐκκλήσεως τοῦ Πατριάρχου Ἀθναγόρου, ὅπως προβῶμεν πρὸς ἔνωσιν ἐν ἀδιαφορίᾳ πρὸς τὴν διδασκαλίαν καὶ ἀψηφοῦντες τὴν προειδοποίησιν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου κατ' ἐκείνων, οἵτινες *«ἤθελον μεταστρέφαι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ»*. Δὲν φοβεῖσθε τὴν περαιτέρω προτροπὴν τοῦ Ἀποστόλου *«...ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζεται παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω»* (Γαλ. α' 7-8) ;

4. Συνεπῶς, ἡμεῖς θεωροῦμεν καθῆκον, ὅπως διαμαρτυρηθῶμεν ἐντόνως κατὰ τῆς διαστρεβλώσεως τοῦ δόγματος τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία τόσον ἐπιμόνως γίνεται ἐκ μέρους τῆς Α.Π. τοῦ Πατριάρχου Ἀθναγόρου καὶ τῆς Ὑμετέρας Σεβασμιότητος. Διαμαρτυρόμεθα κατὰ τῆς ἀνορθοδόξου «Οἰκουμενικῆς Δοξολογίας», ὡς καὶ κατὰ τῆς συμπεριλήψεως ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἀθναγόρου εἰς τὰ Δίπτυχα τοῦ ὀνόματος τοῦ Πάπα Ρώμης καὶ πασῶν τῶν Ὁμολογιῶν Ἀνατολῆς τε καὶ Δύσεως, γεγονὸς τὸ ὁποῖον ἀνηγγέλθη εἰς τὸ Μήνυμα τῶν Χριστουγέννων τῆς Αὐτοῦ Παναγιότητος.

Ἡ συμπερίληψις ὀνόματος τινὸς εἰς τὰ Δίπτυχα εἶναι ἔνδειξις, ὅτι ὁ τοιοῦτος ἀναγνωρίζεται ὡς Ὁρθόδοξος.

Ἐὰν ἡ Ε' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος διέταξε τὴν διαγραφὴν τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοδώρου Μοψουεστίας ἀπὸ τὰ Δίπτυχα, ὅτε ἡ διδασκαλία ἐκείνου εὐρέθη ὑστερουμένη ὀρθοδοξίας, πῶς δύναται τότε Πατριάρχης ἢ Ἐπίσκοπος τὸ νῦν νὰ συμπεριλάβῃ εἰς τὰ Δίπτυχα τοὺς οὔτε κατ' ὄνομα ἀνήκοντας εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, καὶ οἱ ὁποῖοι τοῦναντίον συνεχίζουν νὰ διακηρύττουν διδασκαλίας ἀσυστάτους πρὸς τὰ δόγματά Της;

Ἐνώνεσθε μὲ τοὺς ἑτεροδόξους, οὐχὶ ἐν ἀληθείᾳ, ἀλλ' ἐν περιφρονήσει πρὸς αὐτήν.

Δὲν χαράσσομεν τὰς γραμμὰς αὐτάς, ἵνα ἀπλῶς μέμφωμεν ἢ προσβάλωμεν τὴν Ὑμετέραν Σεβασμιότητα, ἢ τὴν Α.Π. τὸν Πατριάρχην Ἀθναγόραν· οὐδόλως, ἐφ' ὅσον οὐδεμίαν αἰτίαν ἔχομεν διὰ προσωπικὴν ἔχθραν πρὸς Ὑμᾶς ἢ πρὸς τὴν Αὐτοῦ Παναγιότητα.

Τοῦναντίον, ὀρμώμενοι ἀπὸ καθῆκον ἀδελφικῆς ἀγάπης, ἠθέλαμεν ὅπως ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν Ὑμῶν καὶ τοῦ Πατριάρχου εἰς τοὺς ἐπικειμένους κινδύνους τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, ὃν ὑμεῖς ἐξελέξατε.

Ὡ! ἔὰν ἠκούατε τὰς φωνὰς τῶν Ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, οἵτινες δὲν ἐθεμελίωσαν ἐπὶ παραχωρήσεων, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἀκλονήτου ἔμμονῆς των ἐπὶ τῶν παραδόσεων καὶ ἐπὶ ἐκάστου ἰῶτα τῶν θείων δογμάτων, ἀντὶ νὰ δίδετε σημασίαν εἰς τὰς φωνὰς διομολογιακῶν συνελεύσεων καὶ τοῦ ἀδιαφοροῦντος διὰ τὴν θρησκευτικὴν ἀλήθειαν Τύπου! Ἡ ἀληθὴς ἀγάπη ἐκείνων πρὸς τοὺς ἑτεροδόξους ἀπετελεῖτο ἀπὸ ζῆλον, ὅπως διαφωτίσωσιν αὐτοὺς μὲ τὸ φῶς τῆς ἀληθείας καὶ ἐνδιαφέρον διὰ τὴν εἰλικρινῆ αὐτῶν ἐπιστροφὴν εἰς τὴν Ἁγίαν Ἐκκλησίαν.

Γράφομεν ταῦτα ἐν μορφῇ Ἀνοικτῆς Ἐπιστολῆς, ἐφ' ὅσον αἱ δηλώσεις Ὑμῶν ἐγένοντο δημοσία, ἵνα καὶ ἄλλοι ἐπίσκοποι καὶ πιστοὶ μάθουν, ὅτι ὅλη ἡ Ἐκκλησία δὲν συμφωνεῖ μὲ τὰ ὀλέθρια οἰκουμενικὰ Ὑμῶν τολμήματα. Ἄς γίνῃ γνωστὸν τοῖς πᾶσι, ὅτι ἡ συμμετοχὴ Ὑμῶν εἰς λειτουργικὰς πράξεις μὲ ἑτεροδόξους εἶναι μοναδικὸν ἀξιοθρήνητον ἐπείσοδιον, τὸ ὁποῖον δὲν πρέπει νὰ ἐκληφθῆ ὡς προηγούμενον ἢ ὡς παράδειγμα δι' ἄλλους, ἀλλ' ὡς πρόξενον ἀνψυχίας καὶ ἀποφασιστικῆς διαμαρτυρίας ἐκ μέρους εὐσεβῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, ὡς πράξις καθαρῶς ἀντορθόδοξος καὶ ἀντιβαίνουσα πρὸς τοὺς Κανόνας.

Διατελῶ

Εὐπειθέστατος Ὑμῶν ἰκέτης

† Μητροπολίτης Φιλάρετος

Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας 1969

(*) **Orthodox Russia** 1969, No 5· **The Orthodox Word**, March 1969· Ὁρθόδοξος Τύπος, 1.11.1969· Φωνὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, 15.11.1969. Βλ. Καλλινίκου Ἱερομονάχου Ἀγιορείτου (ἐπιμελ.), Ὁρθόδοξος Μαρτυρία – Ἀντιοικουμενιστικὰ κείμενα..., σελ. 16-21, Ἅγιον Ὄρος – Ἀθῆναι 1985. Βελτιώσεις τινὲς ἡμέτ., βάσει τοῦ ἀγγλικοῦ κειμένου.